

JOHANNES MARIA SIMMEL

MUŽ, KTERÝ MALOVAL MANDLOVNÍKY

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Paní Collinsová dnes v noci v *Train bleu* bohužel zemřela. Na selhání srdce. Nebo na infarkt. Její mrtvolu vyložili z vlaku v Saint-Raphaëlu.“

Madam Mondragonová rozvázněně přikývla. „Zdá se, že tedy opravdu existuje.“

„Kdo?“

„Bůh,“ odpověděla. „Ušetřil tu ženu velkého žalu a nechal ji umřít v blaženosti.“ Zavřela skříň a znovu se posadila. „Ovšemže mého muže milovala. Všechny ty dámy ho milovaly. Je pravda, že neuměl malovat. Byl hloupý, víte, monsieur Royane, hrozně hloupý. Neuměl vlastně vůbec nic. Jenom jedno: Dokázal ženu udělat šťastnou. A právě tohle klenotníka Alassiana tak zaujalo, když se jednou náhodou dozvěděl, jak *jsem* s Pierrem šťastná. Monsieur Alassian je velice chytrý muž. A protože je tak chytrý, udělal mému muži tu nabídku.“

„Jakou nabídku, zatraceně?“ vyhrkl jsem a vzápětí se omluvil: „Promiňte prosím.“

Madam Mondragonová mávla rukou na znamení, že mi odpouští.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je ze závěrečné části příběhu. Roger Royane se dozvídá pravdu od paní Marie.

Vypravěč, spisovatel pokleslých románů Roger Royan, jede vlakem *Train bleu* do Cannes. Ve vlaku s ním cestuje starší žena, bohatá Američanka Collinsová. Spisovatel a Američanka spolu tráví večer u skleničky vína v ženině kupé. Žena spisovateli vypráví svůj životní příběh.

Kdysi byla s manželem na dovolené ve Francii a poznala tam malíře Pierra Mondragona, což byl nesmírně charismatický muž. Svedl ji a strávili spolu nezapomenutelné chvíle. Před manželem se jim vše podařilo utajit, Mondragon dokonce dostal svolení vzít vdanou milenku na výlet. Často se milovali v malířově domě, kde paní Collinsová několikrát potkala trochu zvláštní malířovu sestru Marii. Paní Collinsová strávila ve Francii měsíc plný lásky, a když odjížděla, slíbila malíři, že se vrátí. Její manžel však brzy nato onemocněl a ona se o něj musela starat. S malířem už ji pojily jen dopisy, v nichž vždy objevila krásný obrázek mandlovníku. Takto na malíře čekala celých 11 let a nyní, když její manžel zemřel, se rozhodla malíře vyhledat.

Ráno se vypravěč Royan nemůže dostat do kupé paní Collinsové. Je přivolán průvodčí, který najde ženu v kupé mrtvou. Zemřela v noci ve spánku, šťastná, že jede za svou životní láskou.

Spisovatel Royan dojede do Cannes a chce navštívit Mondragona. Zjišťuje však, že je už po smrti a jeho poštu vyřizovala jeho manželka, kterou vydával před paní Collinsovou za sestru. Tato žena také spisovateli prozradí, jak to bylo s mandlovníky – maloval je sice Mondragon, ale podle dětské šablony. Připravil jich stovky. Rozesílala je několika milenkám, které její manžel měl, a to vše proto, že jim za to plynuly peníze od místního klenotníka. Paní Collinsová tedy zemřela v pravou chvíli a nepřišla o své iluze.

- **téma a motiv**

téma: láska

motivy: smrt, vlak, Bůh, klenotník

- **časoprostor**

prostor: Azurové pobřeží, ve vlaku do Cannes

čas: několik let zpátky

- **kompoziční výstavba**

Děj se odvíjí chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, společenský román

- **vypravěč**

ich-forma, vypravěčem je spisovatel Royane

svůj příběh vypráví pí Collinsová

- **postava**

Royane – nepřilíš úspěšný spisovatel, který rád naslouchá příběhu cizí paní z vlaku, ochotný, obětavý
Marie – milující manželka, která pro peníze respektuje manželovy zálety, svým způsobem do jisté míry škodolibá, vysmívá se ženám/milenkám svého manžela, že mu věří, vůdčí typ ženy

paní Collinsová – bohatá žena, která milovala Pierra a byla ochotná mu vše obětovat, důvěřivá, společenská, nyní starší dáma, ale stále atraktivní, veselá

Pierre Mondragon – ze svých záletů si udělal „podnik“; vypočítavý, lhář, falešný, atraktivní, hloupý, nenadaný malíř

Erskin Collins – manžel paní Collinsové, důvěřivý, poté vážně nemocný

Reuben Alassian – klenotník, vypočítavý, chytrý, nápaditý

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč vypravěče Royana a paní Mondragonové

- **typy promluv**

dialog vypravěče Royana a paní Mondragonové

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

věta tázací *Kdo?*

oslovení *víte, monsieur Royane*

slova z francouzštiny *madam, monsieur*

expresivní slovo *zatraceně*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

nadsázka *Neuměl vlastně vůbec nic. Jenom jedno: Dokázal ženu udělat šťastnou.*

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

druhá polovina 20. století–počátek 21. století

Johannes Maria Simmel (1924–2009)

- Rakušan
 - autor společenských románů
 - patří mezi nejčtenější německy píšící spisovatele
 - rodiče pocházeli z Hamburku, dětství prožil v Rakousku a Anglii
 - maturoval z chemického inženýrství
 - po válce pracoval jako novinář, poté jako tlumočnick a překladatel vojenské správy
 - do novin přispíval filmovými kritikami a fejetony
 - je autorem nebo spoluautorem 22 scénářů k filmům
 - stal se velice populárním, některé jeho romány byly přeloženy do 25 jazyků a zfilmovány
 - od 50. let žil v Bavorsku
 - byl členem rakouského PEN klubu
 - roku 1991 získal literární cenu *Award of Excellence*, udělovanou Society of Writers v New Yorku
 - je nositelem Rakouského čestného kříže pro vědu a umění a dalších ocenění
 - byl oblíbený i v Československu, ale po románu o Pražském jaru (1968) se u nás přestal vydávat
-
- psal populární romány s aktuálním společensko-politickým tématem (násilí, drogy apod.)
 - v jeho dílech hlavní postavy líčí někomu svůj život, postupem času se mění i jejich názory a myšlení, většinou vypráví své zážitky z války
 - zážitky jsou podle skutečné události, vznikaly na principech kriminálního příběhu
 - většina jeho děl je založena na skutečné události, jen jména jsou smyšlená
 - poutavý vypravěč
 - kritika ho nehodnotí příliš kladně
- Setkání v mlze* – prvotina z roku 1947, sbírka novel
Nemusí být vždycky kaviár – první úspěšná kniha
Divím se, že jsem tak veselý, Tajný chléb – o poválečné Vídni
Všechno přiznávám, všechno – nemocný scenárista se stane vrahem
Bůh chrání milence, Svůj kalich hořkosti, S láskou k vlasti nejdál dojdeš, Všichni lidé bratry jsou, A Jimmy šel za duhou, Jen vítr to ví, Nikdo není ostrov, Hurá, ještě žijeme, Mějte naději
Láska je jen slovo – mladík si píše deník, zamiluje se do starší ženy
A s klauny přišly slzy – první kniha, která mu získala uznání kritiky, vyšetřování teroristického útoku v cirkuse
Z čeho jsou utkány sny – příběh českého syna a otce, kteří chtěli v srpnu 1968 emigrovat pro děti: *Autobus velký jako svět, Plakat přísně zakázáno, Moje matka se to nesmí nikdy dozvědět*

- **literární / obecně kulturní kontext**

Světová literatura 20. a 21. století

Německy psaná literatura 20. a 21. století

Německy psaná literatura 20. a 21. století:

Lion Feuchtwanger (1884–1958)

- romanopisec, překladatel, dramatik, kritik židovského původu
- autor protiválečných a antifašistických děl, psal historické romány čerpající ze židovských dějin
Ošklivá vévodkyně, Žid Süss, Lišky na vinici, Židovka z Toleda, Goya

Arnold Zweig (1887–1968)

- německý prozaik a dramatik

- před nacismem odešel do Palestiny
- cyklus *Válka bílých mužů* – cyklus se věnuje problematice 1. sv. války, nejznámější je jeho 1. část – *Spor o seržanta Grišu* – román o malém človíčku, ruském zajatci, který se stává nevinnou obětí pruského militarismu

Erich Maria Remarque (1898–1970)

- celé jeho dílo poznamenáno odporem k válce a antimilitarismem
- působil jako redaktor v berlínském plátku *Sport im Bild*, pracoval jako učitel, agent firmy s náhrobními kameny, účetní, obchodní příručí, automobilový závodník, reklamní agent a v neposlední řadě se stal světoznámým spisovatelem
- v roce 1938 byl zbaven německého občanství, byl fašisty označen za „literárního zrádce“ a jeho knihy byly veřejně páleny, protože jeho popis války byl pro militantní režim krajně nevhodný
- po 2. sv. válce žil v USA a Švýcarsku

Na západní frontě klid – nejznámější autorův román, čerpá z vlastních zážitků ve válce, vypravěčem je voják Pavel Bäumer

Cesta zpátky – volné pokračování románu *Na západní frontě klid*, o Německu po první světové válce

Brána vítězství, Miluj bližního svého, Vítězný oblouk, Jiskra života, Čas žít, čas umírat

Černý obelisk, Nebe nezná vyvolených, Noc v Lisabonu, Zaslíbená země, Stíny v ráji

Heinrich Böll (1917–1985)

- vyučený knihkupec, studoval germanistiku a filologii
- držitel Nobelovy ceny za literaturu 1972

Biliár o půl desáté, Klaunovy názory, Obraz s dámou, Vlák dojel přesně

Günter Grass (1927–2015)

- držitel Nobelovy ceny z r. 1999
- narozen v Polsku, otec byl Němec
- účastník 2. světové války
- vyučil se kameníkem

Plechový bubínek

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Děj odhaluje tajemství muže, který okouzлил jednu z žen svojí malbou stromu mandlovníku. Ukáže se, že jich byly namalovány stovky podle šablony.

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Hlavním tématem knihy je láska, což je stále aktuální. Tato láska je však vystavěna na lži a klamu, což je bohužel také stále aktuální.

- **pravděpodobný adresát:**

Knihy je určena všem věkovým kategoriím, její milostný příběh zřejmě osloví spíše ženy.

- **určení smyslu díla:**

Někdy je lepší žít v iluzi a být klamán, než znát krutou pravdu. Paní Collinsová prožila díky lži šťastné chvíle a měla se celých 11 let na co těšit.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Jedná se o předposlední autorův román, vyšel roku 1998.

- **tematicky podobné dílo:**

J. M. Simmel – *Láska je jen slovo*: Hlavní hrdina Oliver čeká několik let, aby mohl být se svojí láskou, a umírá dřív, než se jí dočká.

G. G. Márquez – *Láska za časů cholery*: Hlavní hrdina čeká na vyznání lásky 51 let.

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Film není.